

SENEDD CYMDEITHAS YR IAITH A RÔL Y SWYDDOGION

Cynhelir Cyfarfod Cyffredinol Cymdeithas yr Iaith yn yr hydref bob blwyddyn. Yno yr etholir swyddogion newydd i wasanaethu ar y Senedd, sef y corff sy'n rheoli gwaith y mudiad ar lefel genedlaethol rhwng y cyfarfodydd cyffredinol blynyddol ac yn gwneud penderfyniadau o bwys yn ystod y flwyddyn.

Yn wahanol i lawer o fudiadau, mae'r rhan fwyaf o waith Cymdeithas yr Iaith yn cael ei wneud gan aelodau gwirfoddol, yn hytrach nag aelodau o staff. Mae ymuno â'r Senedd yn gyfle i ymuno yn y gwaith cenedlaethol o gynnal mudiad ymgyrchu bywiog ac effeithiol.

Os cewch eich ethol i'r Senedd, byddwch yn cychwyn ar eich swydd wirfoddol yn y cyfarfod byr o'r Senedd a gynhelir yn syth ar ôl y Cyfarfod Cyffredinol. Byddwch yn aros yn y swydd am flwyddyn, ond gallwch sefyll eto yn y Cyfarfod Cyffredinol nesaf wrth gwrs.

Cynhelir deg cyfarfod llawn o'r Senedd yn ystod y flwyddyn, fel arfer ar ddydd Sadwrn cyntaf y mis (cewch restr o'r dyddiadau ar ôl y Cyfarfod Cyffredinol); nid oes cyfarfod ym mis Awst. Mae pedwar o'r cyfarfodydd yn canolbwyntio ar ymgyrchoedd, tri yn canolbwyntio ar waith y rhanbarthau a'r tri arall yn canolbwyntio ar faterion gweinyddol (sy'n cynnwys materion ariannol, aelodaeth, codi arian, ac ati). Er bod y Senedd Ymgyrchoedd yn canolbwyntio ar waith y grwpiau ymgyrchu, mae cyfle i godi materion brys eraill hefyd; felly hefyd gyda'r Senedd Ranbarthau a'r Senedd Weinyddol. Mae disgwyl i bob aelod o'r Senedd wneud ymdrech i fynychu pob cyfarfod yn ystod y flwyddyn.

Cynhelir mwyafrif y cyfarfodydd yn Aberystwyth ond mae'r Senedd hefyd yn cyfarfod mewn rhannau eraill o'r wlad ac yn rhithiol weithiau.

Mae bod yn aelod o'r Senedd yn gyfle gwych i gydweithio gyda thîm o bobl dros y Gymraeg a chymunedau Cymru. Mae'n gyfle hefyd i feithrin pob math o sgiliau a phrofiadau gwahanol. Rydyn ni'n ceisio sicrhau bod mynychu cyfarfodydd y Senedd yn hwylus i bawb. Noder y canlynol felly.

- Mae croeso i blant yn ein cyfarfodydd.
- Mae swyddogion y Gymdeithas yn gallu cynnig lifftiau o sawl rhan o'r wlad – cysylltwch â'r swyddfa ganolog (01970 624501; post@cymdeithas.cymru) i gael gwybod pwy sy'n dod o'ch ardal chi.
- Os yw costau trafndiaeth neu ofal yn rhwystr rhag dod i'r cyfarfod, gallwch wneud cais i hawliau'r costau'n ôl. Er hynny, fyddwn ni ond yn ystyried ceisiadau am gostau teithio mewn amgylchiadau pan nad oedd yn bosib i chi drefnu lifft gyda swyddogion eraill, felly cysylltwch â'r swyddfa cyn gwneud trefniadau teithio neu ofal.
- Byddwn yn trefnu cinio syml yn ystod cyfarfodydd sy'n para drwy'r dydd – croesewir cyfraniadau yn ôl gallu'r unigolyn i dalu.

Nid ydych ar eich pen eich hun. Cymdeithas o bobl ydyn ni, felly cofiwch fod croeso bob amser i chi ofyn am gymorth un o'r staff cyflogedig neu aelodau eraill o'r Senedd.

Nodir yma swydd-ddisgrifiadau'r amryw swyddi ar y Senedd. Mae'r grwpiau ymgyrchu yn cwrdd bob tua 4-6 wythnos, a'r grwpiau eraill yn llai aml fel arfer. Cyfarfodydd rhithiol yw'r

rhain fel arfer er bod modd trefnu ambell i gyfarfod wyneb yn wyneb os yw'n ymarferol gwneud hynny. Ceisir cadw pob cyfarfod yn awr a hanner o hyd ar y mwyaf.

Cadeirydd Cenedlaethol

- ◆ Y Cadeirydd yw prif swyddog y Gymdeithas a nhw sy'n gyfrifol am reoli'r Gymdeithas o ddydd i ddydd rhwng cyfarfodydd y Senedd.
- ◆ Byddant yn cadeirio cyfarfodydd y Senedd ac yn llefaru ar ran y Gymdeithas ar y cyfryngau.
- ◆ Mae disgwyl iddynt hefyd fynychu cyfarfodydd gyda gwleidyddion a phrif swyddogion cyrff cenedlaethol eraill yn ystod y flwyddyn.
- ◆ Daw'r Cadeirydd yn aelod o bob grŵp ymgyrchu er nad oes disgwyl iddynt fynychu pob cyfarfod o bob grŵp.
- ◆ Bydd y Cadeirydd yn derbyn gwybodaeth am weithgarwch y grwpiau ymgyrchu a bydd disgwyl iddynt gadw golwg ar holl waith arall y Gymdeithas hefyd, gan gynnwys materion staffio a goruchwyllo gwaith y swyddogion o ddydd i ddydd, ond eto nid oes disgwyl iddynt ymwneud yn uniongyrchol â phob dim; mae tri Is-gadeirydd, gweddill aelodau'r Senedd a'r staff cyflogedig yno i gynorthwyo.
- ◆ Er bod swydd y Cadeirydd Cenedlaethol yn un heriol ac uchel ei phroffil, mae pob Cadeirydd yn wahanol ac yn dod â sgiliau, profiad ac arbenigedd unigryw i'r swydd; mae'r swydd felly yn amrywio yn ôl natur ac amgylchiadau'r unigolyn.

Is-gadeirydd Cyfathrebu

- ◆ Mae'r Is-gadeirydd Cyfathrebu yn un o dri Is-gadeirydd sydd yno i gefnogi'r Cadeirydd. Yr Is-gadeirydd Cyfathrebu sy'n gyfrifol am beiriant cyfathrebu'r Gymdeithas, ac am lunio'r strategaeth cyfathrebu.
- ◆ Maent yn gweithio'n agos gyda'r Swyddog Cyfathrebu cyflogedig, gan gynnwys gweithredu fel eu Rheolwr Llinell.
- ◆ Maent yn cyfrannu at ddatganiadau i'r wasg, dogfennau polisi, ymatebion i ymgynghoriadau, ac ati.
- ◆ Maent yn arwain y Grŵp Cyfathrebu sy'n cyfarfod yn achlysurol er mwyn rhoi cefnogaeth a chymorth i waith cyfathrebu'r Gymdeithas. Mae aelodau'r grŵp yn cynnwys y Cadeirydd Cenedlaethol, yr Is-gadeirydd Ymgyrchoedd, Swyddog y We, Golygydd y Tafod, y Swyddog Dylunio, y Swyddog Cyfathrebu, yr Ysgrifennydd Cyffredinol ac unrhyw aelod arall sydd â diddordeb yn y maes. Mae'r grŵp yn trafod yn rheolaidd mewn grŵp WhatsApp gan fod weithiau angen ymateb yn gyflym i bethau sy'n codi.
- ◆ Daw'r Is-gadeirydd Cyfathrebu yn aelod o Bwyllgor Llywio'r Cyfarfod Cyffredinol sy'n cyfarfod ryw ddwywaith y flwyddyn.
- ◆ Disgwylir iddynt fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar faterion perthnasol i waith cyfathrebu'r Gymdeithas yng nghyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Is-gadeirydd Gweinyddol

- ◆ Mae'r Is-gadeirydd Gweinyddol yn un o dri Is-gadeirydd sydd yno i gefnogi'r Cadeirydd. Yr Is-gadeirydd Gweinyddol sy'n gyfrifol am weinyddiaeth y Gymdeithas, gan gynnwys materion ariannol a buddsoddiadau, a materion staffio a chyflogaeth.

- ◆ Maent yn gweithredu fel Rheolwr Llinell yr Ysgrifennydd Cyffredinol, sy'n gyflogedig, ac yn gweithio'n agos gyda'r Trysorydd a'r Ysgrifennydd Cyffredinol.
- ◆ Daw'r Is-gadeirydd Gweinyddol yn aelod o'r Grŵp Codi Arian sy'n cyfarfod yn achlysurol, ac yn aelod o Bwyllgor Llywio'r Cyfarfod Cyffredinol sy'n cyfarfod rhyw ddwywaith y flwyddyn.
- ◆ Disgwylir iddynt fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar unrhyw faterion perthnasol yng nghyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Is-gadeirydd Ymgyrchoedd

- ◆ Mae'r Is-gadeirydd Ymgyrchoedd yn un o dri Is-gadeirydd sydd yno i gefnogi'r Cadeirydd. Prif gyfrifoldeb yr Is-gadeirydd Ymgyrchoedd yw sicrhau bod y grwpiau ymgyrchu'n weithredol ac effeithiol. Deuant yn aelod o bob grŵp ymgyrchu, ac er na ddisgwylir iddynt fynychu pob cyfarfod o bob grŵp, mae disgwyl iddynt fod yn gefnogaeth i'r grwpiau ymgyrchu gan gyfrannu'n helaeth i sicrhau llwyddiant ymgyrchoedd y Gymdeithas.
- ◆ Daw'r Is-gadeirydd Ymgyrchoedd hefyd yn aelod o Bwyllgor Llywio'r Cyfarfod Cyffredinol sy'n cyfarfod rhyw ddwywaith y flwyddyn.
- ◆ Disgwylir iddynt fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar eu gwaith yng nghyfarfodydd y Senedd Ymgyrchoedd.

Trysorydd

- ◆ Y Trysorydd sy'n gyfrifol am holl faterion ariannol y Gymdeithas, gan gynnwys y cyfrifon banc, talu biliau a chyflogau'r staff (gan gynnwys pensiwn a materion Cyllid a Thollau). Maent yn gweithio'n agos gyda'r Is-gadeirydd Gweinyddol a'r Ysgrifennydd Cyffredinol sy'n paratoi llif arian misol ar gyfer sylw'r Senedd. Nhw hefyd sy'n paratoi'r adroddiad ariannol ar gyfer sylw'r Cyfarfod Cyffredinol.
- ◆ Disgwylir iddynt fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar unrhyw faterion perthnasol yng nghyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Golygydd y Tafod

- ◆ Cyhoeddir Y Tafod, cylchgrawn y Gymdeithas, deirgwaith y flwyddyn – ddiwedd Mai (ar gyfer Eisteddfod yr Urdd), ddiwedd Gorffennaf (ar gyfer yr Eisteddfod Genedlaethol) ac ym mis Rhagfyr. Bydd y 4-6 wythnos cyn cyhoeddi'r Tafod yn rhai prysur.
- ◆ Mae'r Golygydd yn gyfrifol am gynnwys a diwyg y cylchgrawn sy'n golygu annog cyfranwyr a chasglu erthyglau, rhoi'r cynnwys at ei gilydd, golygu a phrawfddarllen a threfnu dylunio gyda'r Swyddog Dylunio. Mae'r Grŵp Cyfathrebu ar gael i helpu, a'r Ysgrifennydd Cyffredinol sy'n gwneud y trefniadau ymarferol o ran argraffu a dosbarthu.
- ◆ Disgwylir i Olygydd y Tafod fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar eu gwaith yn y Senedd Weinyddol.

Swyddog Adloniant

- ◆ Prif waith y Swyddog Adloniant yw trefnu gigs y Gymdeithas yn yr Eisteddfod Genedlaethol, ac maent yn gyfrifol am bob agwedd o'r gwaith hwnnw ond byddant yn ymgynnull Pwyllgor Adloniant i'w cynorthwyo. Maent hefyd yn gallu trefnu neu gynorthwyo gyda gigs eraill yn ystod y flwyddyn.

- ◆ Daw'r Swyddog Adloniant hefyd yn aelod o'r Grŵp Codi Arian sy'n edrych ar yr holl ffyrdd o greu a chynyddu incwm, ac sydd ar gael i gynnig cyngor a chefnogaeth.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Adloniant fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog Aelodaeth

- ◆ Mae'r Swyddog Aelodaeth yn gyfrifol am ein hymgyrchoedd aelodaeth. Maent yn gyfrifol am faterion megis sut i gynyddu aelodaeth, y pecyn aelodaeth, yr Wythnos Aelodaeth (a gynhelir ym mis Chwefror fel arfer). Maent yn cydweithio'n agos gyda'r Ysgrifennydd Cyffredinol cyflogedig sy'n ymwneud ag ochr ymarferol derbyn a chofnodi aelodau.
- ◆ Mae'r Swyddog Aelodaeth hefyd yn aelod o'r Grŵp Codi Arian sy'n edrych ar yr holl ffyrdd o greu a chynyddu incwm, ac sydd ar gael i gynnig cyngor a chefnogaeth.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Aelodaeth fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog Codi Arian

- ◆ Mae'r Swyddog Codi Arian yn gyfrifol am strategaeth codi arian y Gymdeithas, ac am feddwl am syniadau gwahanol i godi arian yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys gweithgarwch Wythnos Codi Arian a gynhelir fel arfer ddiwedd mis Medi.
- ◆ Maent yn arwain y Grŵp Codi Arian sy'n cynnwys y Trysorydd, Swyddog Aelodaeth, Swyddog Mentrau Masnachol, Swyddog Adloniant ac unrhyw aelodau eraill sydd â diddordeb yn y maes.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Codi Arian fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog Dylunio

- ◆ Y Swyddog Dylunio sy'n gyfrifol am drefnu gwaith dylunio'r Gymdeithas, gan gynnwys y Tafod. Nid oes rheidrwydd iddynt wneud yr holl waith dylunio eu hunain – mae yna rai aelodau eraill sy'n hapus i helpu gyda hyn – ond mae'n golygu trefnu pob dim. Yn ogystal â gwaith dylunio cyson y Gymdeithas drwy'r flwyddyn, mae'r cyfnodau pan gyhoeddir y Tafod yn rhai prysur a'r cyfnodau cyn yr eisteddfodau cenedlaethol neu ddigwyddiadau mawr eraill o bwys.
- ◆ Daw'r Swyddog Dylunio yn aelod o'r Grŵp Cyfathrebu sy'n gallu rhoi cymorth a chefnogaeth i'r swyddog.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Dylunio fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar eu gwaith yn y Senedd Weinyddol.

Swyddog Dysgwyr

- ◆ Y Swyddog Dysgwyr sy'n gyfrifol am drefnu darpariaeth i bobl ddysgu'r iaith ac i dynnu dysgwyr i mewn i waith y Gymdeithas. Yn arferol byddai'r Gymdeithas yn cynnal penwythnosau i ddysgwyr mewn gwahanol rannau o Gymru ond yn ystod y pandemig, cynhaliwyd boreau coffi wythnosol a digwyddiadau Cefnogi Siaradwyr Newydd.
- ◆ Mae Pwyllgor Dysgwyr yn cynorthwyo'r Swyddog gyda'r gwaith.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Dysgwyr fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog Mentrau Masnachol

- ◆ Mae'r Swyddog Mentrau Masnachol yn gyfrifol am y nwyddau a werthir gan y Gymdeithas, gan feddwl am syniadau ar gyfer nwyddau newydd a ffyrdd o'u gwerthu. Gall olygu casglu prisiau, trefnu dylunio, ac ati, ond mae'r Grŵp Codi Arian a'r Ysgrifennydd Cyffredinol ar gael i helpu yn ôl yr angen.
- ◆ Mae'r Swyddog yn rhan o'r Grŵp Codi Arian sy'n edrych ar yr holl ffyrdd o greu a chynyddu incwm, ac sydd ar gael i gynnig cyngor a chefnogaeth.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Mentrau Masnachol fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog Rhyngwladol

- ◆ Mae'r Swyddog Rhyngwladol yn gyfrifol am gadw llygad ar ddatblygiadau polisi ac ymgyrchu ieithyddol ymysg cymunedau rhyngwladol gydag ieithoedd a leiafrifwyd, gwahodd ymgyrchwyr iaith i Gymru a threfnu teithiau astudiaeth i aelodaeth y Gymdeithas yn rhyngwladol.
- ◆ Disgwylir i'r Swyddog Rhanbarthol fynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiad ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Weinyddol.

Swyddog y We

- ◆ Dyma'r Swyddog sy'n gyfrifol am ein presenoldeb ar-lein gan arwain ar faterion yn ymwneud â'r wefan a'r cyfryngau cymdeithasol. Maent yn cydweithio'n agos gyda'r Swyddog Cyfathrebu, yr Is-gadeirydd Cyfathrebu a'r Swyddog Dylunio, ac maent ar gael i helpu'r grwpiau ymgyrchu yn ôl yr angen.
- ◆ Mae'n swydd sy'n ymwneud â holl waith y Gymdeithas – ymgyrchoedd, digwyddiadau, nwyddau, ac ati.
- ◆ Daw Swyddog y We yn aelod o'r Grŵp Cyfathrebu sy'n cyfarfod yn achlysurol.
- ◆ Disgwylir i Swyddog y We fynychu cyfarfodydd y Senedd, ac adrodd ar eu gwaith yn y Senedd Weinyddol.

Cadeirydd / Is-gadeirydd y Grwpiau Ymgyrchu

- ◆ Mae gan Gadeirydd ac Is-gadeirydd pob grŵp ymgyrchu gyfrifoldebau tebyg, felly cynhwysir y swydd-ddisgrifiadau hynny yma. Mae disgrifiad o feysydd penodol pob grŵp yn dilyn.
- ◆ Gofynnir i bob grŵp gyfarfod bob 4-6 wythnos, cyfarfodydd rhithiol fel arfer er bod croeso i grwpiau drefnu ambell i gyfarfod wyneb yn wyneb os yw'n ymarferol gwneud hynny. Dylid ceisio cadw pob cyfarfod yn awr a hanner o hyd ar y mwyaf.
- ◆ Rôl Cadeirydd Grŵp:
 - cynnull cyfarfodydd y grŵp (bob rhyw 4-6 wythnos drwy'r flwyddyn), cadeirio'r cyfarfodydd hynny a sicrhau bod rhywun yn cadw cofnodion
 - llefaru ar ran y grŵp ar y cyfryngau ac mewn fforymau cyhoeddus eraill
 - datblygu a gweithredu ymgyrchoedd a gwaith polisi'r grŵp
 - trefnu rhyddhau datganiadau i'r wasg (mewn cydweithrediad â'r Swyddog Cyfathrebu a'r Is-gadeirydd Cyfathrebu)
 - mynychu cyfarfodydd y Senedd, a pharatoi adroddiadau i'r Senedd Ymgyrchoedd

- paratoi adroddiad ysgrifenedig ar gyfer cyfarfodydd y Senedd Ymgyrchoedd (gellir rhoi adroddiad llafar os oes angen yn y cyfarfodydd eraill)
- cysylltu efo cyrff gwahanol a mynychu cyfarfodydd (e.e. gyda Chomisiynydd y Gymraeg neu Lywodraeth Cymru) – hyn yn ddibynnol ar waith y grŵp ar y pryd
- paratoi adroddiad am waith y flwyddyn i'r Cyfarfod Cyffredinol.
- Rôl Is-gadeirydd Grŵp:
- ymgymryd â rhai o'r dyletswyddau uchod ar ran Cadeirydd y Grŵp drwy drafodaeth gyson
- cefnogi a chynorthwyo'r Cadeirydd yn gyffredinol a dirprwyo iddynt yn ôl yr angen
- hwyluso gwaith y grŵp.

Mae un aelod o staff cyflogedig yn aelod o bob grŵp ymgyrchu ac yn gallu helpu gydag amryw faterion.

Grŵp Addysg: Mae'r grŵp hwn yn arwain ar ymgyrchoedd addysg y Gymdeithas. Yn ddiweddar, prif ffocws y grŵp yw sicrhau Deddf Addysg Gymraeg i Bawb, un cymhwyster Cymraeg iaith i bawb (dileu 'Cymraeg Ail Iaith'), cadw ysgolion bach, a phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg.

Grŵp Cymunedau Cynaliadwy: Mae'r grŵp hwn yn arwain ar ymgyrchoedd sy'n ymwneud â thai, cynllunio, yr economi a materion eraill sy'n effeithio ar gymunedau Cymru. Prif ffocws y grŵp yn ddiweddar yw'r ymgyrch Nid yw Cymru ar Werth a galw am Ddeddf Eiddo i reoli'r farchnad dai.

Grŵp Dyfodol Digidol: Mae'r grŵp hwn yn arwain ar ymgyrchoedd ynglŷn â materion darlledu, presenoldeb y Gymraeg ar-lein a materion eraill sy'n effeithio ar y Gymraeg yn y byd digidol. Datganoli darlledu yw un o brif ymgyrchoedd y grŵp yn y blynyddoedd diwethaf ynghyd â sefydlu Menter Ddigidol Gymraeg i gynyddu cynnwys Cymraeg ar-lein.

Grŵp Hawl i'r Gymraeg: Mae'r grŵp hwn yn arwain ar ymgyrchoedd ynglŷn â mynediad at wasanaethau yn Gymraeg, Safonau'r Gymraeg a statws yr iaith. Yn ddiweddar mae'r grŵp wedi bod yn canolbwyntio ar sicrhau bod y Safonau'n cael eu hestyn i'r sector breifat gan gynnwys i'r banciau a'r archfarchnadoedd.

Grŵp Iechyd a Lles: Mae'r grŵp hwn yn canolbwyntio ar sicrhau hawliau i'r Gymraeg ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae rhestr o'r Swyddogion cyfredol ar wefan y Gymdeithas (<https://cymdeithas.cymru/ysenedd>); mae croeso i chi gysylltu â nhw am sgwrs.

Gorffennaf 2022